

DROOGSTAND, ZEGEN OF VLOEK VOOR UIERGEZONDHEID?

Tijdens de droogstand geven we het melkvee de mogelijkheid om even tot rust te komen. Veel droogstaande koeien slagen erin om mastitiskiemen in de uier uit te schakelen. Andere lopen dan weer nieuwe infecties op. – Joren Verbeke & Sarne De Vliegheer, M-team, UGent

Droogstaande koeien genezen gemakkelijker van een bestaande uierinfectie dan melkgevende koeien. De energiebehoefte tijdens de late dracht ligt lager. Hierdoor beschikken droogstaande koeien over een energiereserve die ze kunnen inzetten om onder andere kiemen die in de uier aanwezig zijn te bestrijden. Bijkomend worden tijdens de droogstand stoffen gevormd in de uier die de groei van kiemen tegengaan.

Nieuwe infecties tijdens de droogstand

Vooral kort na het droogzetten en rond de periode van het afkalven zijn droogstaande koeien gevoelig voor nieuwe uierinfecties. De dagen kort na het droogzetten vormen een risicoperiode omdat onder andere de keratineplug die het slotgat moet afsluiten van de omgeving nog niet helemaal gevormd is. Kort voor het afkalven verdwijnt de keratineplug weer en daalt de afweer van de koe om te voorkomen dat ze reageert op haar eigen kalf. De gevolgen van de tijdens de droogstand opgelopen uierinfecties worden meestal pas duidelijk na het afkalven. Bij het begin van de lactatie hebben de koeien een verhoogd celgetal of maken ze klinische mastitis door.

Droogzetmanagement

Als koeien worden drooggezet kunnen langwerkende antibiotica toegediend worden onder de vorm van droogzet-tubes. Deze hebben als doel bestaande infectie te genezen en nieuwe infecties tijdens de droogstandperiode te voorkomen. Toch staat het gebruik van antimicrobiële middelen in de veehouderij ter discussie. Gezien droogzetters een groot deel van het gebruik uitmaken bij melkvee wordt gezocht naar manieren om minder koeien met antibiotica droog te zetten. Zo moeten niet-geïnfecteerde koeien niet genezen worden bij droogzet-

Droogstaande koeien genezen gemakkelijker van een bestaande uierinfectie dan melkgevende koeien.

.....
Oudere koeien hebben niet enkel minder kans op genezing maar ook meer kans op een nieuwe infectie.
.....

ten maar moeten ze wel beschermd worden tegen het oplopen van nieuwe infecties (selectief droogzetten). Inwendige speenafsluiters kunnen om die reden worden toegediend. Bij het onzorgvuldig inbrengen van een tube kan evenwel vuil in de uier geduwd worden waardoor nieuwe infecties kunnen ontstaan. De speen goed ontsmetten voor het inbrengen van de tube en zorgvuldig te werk gaan voorkomt infectie. Optimalisatie van de huisvesting en een aangepast

dieet maken de managementcirkel van de droge koeien rond.

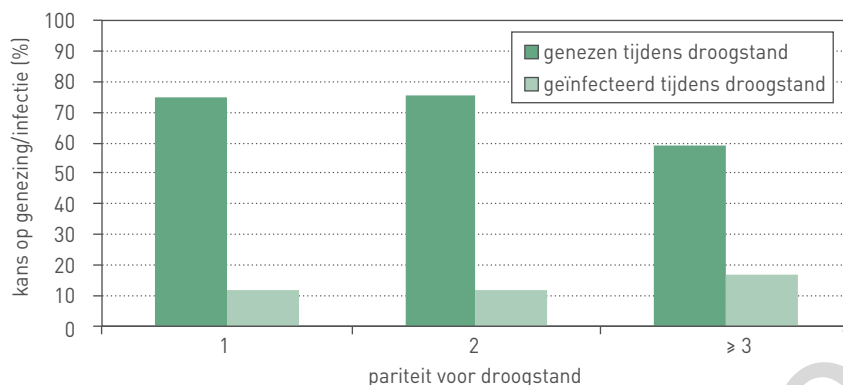
Onderzoek

Er is in Vlaanderen niet bekend hoeveel dieren genezen van bestaande infecties tijdens de droogstand. Evenmin hebben we er een idee van hoeveel koeien nieuwe infecties oplopen. Een pilootstudie werd opgezet om er een zicht op te krijgen op bedrijven waar alle dieren met antibiotica worden drooggezet, aangezien dat vooralsnog de norm is.

Op 32 willekeurig gekozen melkveebedrijven, waar alle koeien werden drooggezet met antimicrobiële middelen, werden celgetalgegevens van de koeien voor en na de droogstand verzameld. Een koe werd genezen verklaard als ze met een hoog celgetal de droogstand inging en met een laag celgetal afkalft. Een

koe met een laag celgetal voor droogzetten en een hoog celgetal na kalven werd beschouwd als nieuw geïnfecteerd tijdens de droogstand. Voor vaarzen werd een grenswaarde van 150.000 cellen/ml gebruikt, terwijl we voor koeien een grenswaarde van 250.000 cellen/ml hanteerden. Op basis van deze gegevens gingen we na hoeveel koeien genezen tijdens de droogstand en hoeveel er een nieuwe infectie oplopen in Vlaanderen. Bovendien onderzochten we of bepaalde koeien op bepaalde bedrijven een hogere

hogere ten opzichte van dieren met een lagere pariteit (figuur 1). Bij vaarzen en tweedekalfskoeien werd de kans op genezing tijdens de droogstand geschat op 75%. Bij derdekalfskoeien of ouder was dit slechts 59%. Mogelijk komen chronische infecties, die moeilijk genezen, vaker voor bij oudere koeien. Koeien met een hoge productie hadden een lagere kans op genezing dan koeien met een lage productie (71 tegenover 64%). Helaas vertonen de meest productieve dieren niet steeds de sterkste afweer.

Figuur 1 Verband tussen pariteit en kans op genezing of nieuwe uierinfectie tijdens de droogstand - Bron: UGent

kans hadden op genezing of op het oplopen van een nieuwe infectie. De melkveehouders legden een korte enquête af waarmee volgende bedrijfsgegevens werden verzameld: gemiddeld tankmelkcelgetal (hoger of lager dan 200.000 cellen/ml); staltype droogstaande koeien (vrije loop of bindstal); vloertype droogstaande koeien (roosters of volle vloer); (box/vloer)bedekking droogstaande koeien (geen, mat/matras of stro/compost); gebruik inwendige speenafsluiters (nooit, soms of altijd). Bijkomend werden volgende koegegevens genoteerd: pariteit voor droogstand (eerste lactatie, tweede lactatie of hoger dan tweede lactatie); melkproductie voor droogstand (hoger of lager dan 15 kg melk/dag).

Preliminair resultaten

Van de 622 koeien met een hoog celgetal voor droogstand genazen er 424 (68%). Meer dan twee derde van de hoogcelgetalkoeien geneest dus tijdens de droogstand in de aanwezigheid van antimicrobiële middelen. We vonden echter geen significante verbanden tussen de onderzochte bedrijfsgegevens en de kans op genezing. Pariteit en melkproductie voor droogstand hadden wel een significante invloed op genezing. De kans op genezing was kleiner bij koeien met pariteit 3 of

Van de 1221 koeien met een laag celgetal voor droogstand liepen er 162 (13%) een nieuwe infectie op. Meer dan een tiende van de gezonde koeien loopt een uierinfectie op tijdens de droogstand. Koeien op bedrijven met een hoog tankmelkcelgetal hadden een significant grotere kans op een infectie dan koeien op bedrijven met een laag tankmelkcelgetal (15 ten opzichte van 9%). Het hoge tankmelkcel-

getal wijst op een hogere infectiedruk op het bedrijf waardoor koeien zich makkelijk infecteren. Anderzijds kan het zijn dat het hoge aantal infecties tijdens de droogstand het tankmelkcelgetal doet stijgen. Dit verband wijst erop dat koeien de droogstand minder goed doorkomen op een bedrijf met een minder goed uiergezondheidsmanagement. We vonden geen significante verbanden tussen de overige onderzochte bedrijfsgegevens en de kans op infectie. Melkproductie voor droogstand had geen significante invloed op de kans op een nieuwe uierinfectie, pariteit wel. De kans op infectie was groter bij koeien met pariteit 3 of hoger ten opzichte van dieren met een lagere pariteit (figuur 1). Bij derdekalfskoeien of ouder werd de kans op infectie tijdens de droogstand geschat op 17%. Bij vaarzen en tweedekalfskoeien was dit 12%. Oudere koeien hebben dus niet enkel een lagere kans op genezing maar ook een hogere kans op een nieuwe infectie. In welke mate selectief droogzetten leidt tot andere resultaten, moet verder worden onderzocht.

Vloek en zegen

Uit bovenstaande resultaten blijkt dat de droogstand zowel een zegen als een vloek kan zijn voor de uiergezondheid. Bij een gepast droogstandmanagement genezen veel koeien van bestaande infecties terwijl weinig koeien nieuwe infecties oplopen. ■

Joren Verbeke en Sarne De Vliegheer zijn verbonden aan het M-team van de Faculteit Diergeneeskunde van de UGent.

AANDACHTSPUNTEN BIJ DROOGSTAND

- Kies in samenspraak met de dierenarts op basis van bacteriologisch onderzoek en gevoeligheidstesten een geschikte droogzettherapie (onderbouw droogzetten). Ontsmet de spenen voor het inbrengen van een tube;
- Voorzie een optimaal droogstandrantsoen;
- Voorzie een propere, droge en comfortabele huisvesting. Dit is minstens zo belangrijk bij droogstaande als bij melkgevende koeien;
- Scheren of branden van de uier en bijknippen van de staart helpen om de koeien proper te houden;
- Evalueer regelmatig de resultaten op het bedrijf. Ga na hoeveel koeien genezen (hoog tot laag celgetal) of nieuwe infecties oplopen (laag tot hoog celgetal) tijdens de droogstand. Pas indien nodig het droogstandmanagement aan.